

Câfer Paşa Camii'nin planı

ta pek çok çiftlik, bahçe, tarla, zeytinlik, ev, ambar, ahır vb.nin vakfedildiği belirtilir. Vakfiyeden, ayrıca Konya'daki mevlevihâneye de büyük ölçüde pay ayrılmış olduğu görülmektedir. 1974'ten önce EOKA tedhiş örgütünün elinde bulunan cami, Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra kurulan bir dernek, kısmen de Vakıflar ve Din İşleri Dairesi'nin yardımlarıyla tamir görerek (Eylül 1974 - Temmuz 1975) ibadete açılmıştır.

Câfer Paşa Camii, Kıbrıs'ın Türk devrinde yapılmış belli başlı bütün camiler gibi dikdörtgen biçiminde enine uzanan bir mekândan ibarettir. İki sütuna dayanan üç kemerli bir son cemaat yerini takip eden harimi, kible duvarı istikame-tinde atılmış kemerlere oturan bir çatı ile örtülmüştür. Yine Kıbrıs camilerinin çoğunda görüldüğü gibi sol tarafta bir bölüm duvarla bölünerek esas mekândan ayrılmıştır. Son cemaat yerine bitişik olan minare kesme taştan inşa edilmiş olup basit bir çıkmaya oturan şerefesiyle sade bir mimariye sahiptir.

Câfer Paşa'nın bu camiden başka Magosa'da bir su yolu ile çeşme vakfettiği bilinmektedir. Ayrıca Magosa Kalesi içindeki bir hamam da (Kertikli Hamam) onun evkafındadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İsmet Konur, *Kıbrıs Türkleri*, İstanbul 1938, s. 98, 101; Halil Fikret Alasya, *Kıbrıs Tarihi ve Kıbrıs'ta Türk Eserleri*, Ankara 1964, s. 190-192; Oktay Aslanapa, *Kıbrıs'ta Türk Eserleri*, İstanbul 1975, s. 23, 24; M. Kâmil Dürüst, *Kıbrıs Rehberi*, İstanbul 1983, s. 95; Mustafa Haşim Altan, *Belgelerle Kıbrıs Türk Vakıflar Tarihi (1571-1974)*, Girne 1986, I, 15-25, 168, 238, 239, 471, 519; II, 1347, nr. 540.

SEMÂVİ EYİCE

CÂFER PAŞA TEKKEŞİ

İstanbul Eyüp'te
XVI. yüzyıla ait tekke.

Kalenderhâne caddesi üzerinde yer alan ve Kırımı Tekkesi adıyla da tanınan tekke, Vezir Câfer Paşa (ö. 995 / 1586-87) tarafından yaptırılan medrese ve türbeden ibaret küçük bir külliye içinde yer almaktadır. Külliyenin halen iyi durumda bulunan medresesi 1970'ten beri kız Kur'an kursu olarak kullanılmaktadır.

Üzerinde bulunan şair Nihâdî'ye ait kitâbeden inşa tarihinin 993 (1585) olduğu anlaşılan türbede Câfer Paşa'nın aile fertleriyle birlikte kendisi ve oğlu İsfendiyar Bey'in mermerden sandukaları bulunmaktadır. Türbeye esas girişin sivri kemerli, günümüzde harap bir halde bulunan kitâbeli bir kapı vasıtasıyla sağlandığı anlaşılmaktadır. Hemen sol taraftaki medrese giriş kapısından ise türbenin yanındaki üstü açık bir geçide, oradan da derslane-mescid kısmı-

na geçilir. Türbe cephesi iki katlı olup bu cephe iki sıralı dörder pencere ile hareketlendirilmiştir. Üst pencereler sivri kemerli, alt pencereler ise dikdörtgen biçimli ve lokmal demir şebekelidir. Cephenin sağ tarafında aksı çarpık, kemerli bir giriş daha vardır. Üstü açık olan bu bölümde halen mevcut ahşap küçük bir baraka dükkân olarak kullanılmaktadır.

Tekke ilk kurulduğunda Halvetiyye tarikatına ait iken daha sonra Kadiriyye'ye geçmiş, son dönemde Mehmed Sâlih Sırrı Efendi adlı bir kişi tarafından Sa'diyye Tekkesi'ne dönüştürülmüştür. Meşihat ihdas edilerek (vaz'-ı meşihat) tekkeye dönüştürülen bu türbelerde olduğu gibi tevhidhâne türbe kısmından pencereli bir duvar veya bir parmaklıkla ayrılır. Gerek tekke listelerinde gerekse Mehmed Sâlih Sırrı Efendi'ye ait vakfiye özetinde Câfer Paşa Türbesi'nden ve Câfer Paşa Türbesi'nde bulunan bir hücreden bahsedildiğine göre tekke türbe bitişisindeki bir odadan ibaret olmalıdır.

Eyüp Hâki Baba Kadiri Dergâhı son şeyhi Nazmi (Ceyhan) Efendi (ö. 1990) ile Bedevî Dergâhı son şeyhi İbrâhim Efendi'nin oğlu Hakkı Kırmızıtaçlı'dan elde edilen sıfahî bilgilerden, son devirde âyinlerin medresenin kubbeli derslane-mescidinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda o yıllarda tevhidhânenin harap bulunduğunu söylemek mümkündür. Tekkenin son şeyhi, Eyüp-Bahariye Taşlıburun Sa'dî Dergâhı şeyhi Süleyman Efendi'nin halifelerinden müşikişinas Kırmızı Hacı Hâfız Efendi'nin oğlu İzzet Efendi'dir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, KK, nr. 6290/1; İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Arşivi, *Mebâni-i Hayriyye İdâresi Defterleri*, yaprak nr. 10, sıra nr. 73, nr. 1097, 1341, s. 152-153, nr. 284; *Nüfus İstatistiği* (haz. İstanbul Şehremâneti, 1330 r.), Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 66; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, 408; Ayvansarayî, *Hadikatü'l-cevâmi'*, I, 278-279; a.mlf., *Vefeyât-ı Selâtin*, s. 29; a.mlf., *Mecmûa-i Tevârîh*, s. 129, 302; Bandırmalızâde, *Mecmûa-i Tekâyâ*, İstanbul 1307, s. 3; *Sicill-i Osmânî*, II, 70-71, *Sihriyyetnâme*, İÜ Ktp., İbnülemin, nr. 2802, vr. 20; İbnülemin, *Son Hatırlar*, s. 248; Atilla Çetin, "İstanbul'daki Tekke, Zaviye ve Hankahlar Hakkında 1 Muharrem 1199 Tarihli Atiyye-i Seniyye Müfredat Defteri", *VD*, XIII (1981), s. 583-590; A. Bilgin Turnalı - Esin Yücel, "İstanbul'da Az Bilinen Bazı Tekkelerin Yerlerine Dair Bir Araştırma (II)", *TDA*, sy. 70 (1991), s. 177-191.

A. BİLGİN TURNALI

Câfer Paşa Türbesi'nin ayakta kalan duvarları ile arka plandaki medresenin görünüşü ve türbenin kitâbesi - Eyüp/İstanbul

